

Lier kommune

Økonomisk handlingsrom mot 2030

Behovskorrigert KOSTRA-analyse, dypdykk i pleie og omsorg, ROBEK-radar, demografisk stresstest og juridisk klassifisert handlingsromskart — bygget på 3 309 sporbare datapunkter fra åpne kilder, validert mot Statsforvalterens kontrolltall og kvalitetssikret av et adversarielt rødt lag.

+21,4 mill

grunnskole over behovsnivå (2025) — Liers eneste sektor klart over behov

-4 mill

pleie og omsorg vs. behovsnivå i 2025 (var +21 i 2024) — netto normalisert, men strukturen fortsatt dyr (kap. 2)

7,3 %

disposisjonsfond (2025, revidert) — ned fra 15,4 % i 2021; mekanisk trend krysser 4 % i 2026–27

+65 %

flere innbyggere 80+ innen 2040 — PLO-gapet i 2040 tilsvarer 50–77 % av dagens PLO-budsjett

Sammendrag for kommunestyret

VISER Lier bruker i 2025 **21,4 mill kr/år mer enn behovsnivået** på grunnskole — kommunens eneste sektor klart over behov. Alt annet drives **under** behovsnivå: administrasjon (–57 mill), sosial (–33), kommunehelse (–22), barnevern (–23), barnehage (–19) og nå også pleie og omsorg (–4). Netto er Lier en lavkostkommune med ett dyrt unntak igjen. Samtidig er disposisjonsfondet tært fra 15,4 til 7,3 % på fire år, investeringsplanen er 98,8 % lånefinansiert, og kommunen ligger under alle sine tre egne handlingsregler i 2026.

TOLKNING At PLO nå ligger *under* behovsnivå på netto skyldes **ikke** at driften er blitt billig: kommunen betjener fortsatt færrest brukere per innbygger av sammenligningskommunene, og brutto-nivået er fortsatt høyt — gapet mot Drammen er til og med litt større enn i 2024 (kap. 2). Driverne er de samme **kostnad per bruker**-faktorene: tunge brukere i heldøgnsbemannede bofelleskap (delvis statlig medfinansiert) og små, dyre institusjoner, forsterket av sykefravær på 11,3 % og vikar-/overtidskostnader. Forskjellen er at landssnittet steg raskere enn Liers PLO-utgift, og at statlige refusjoner demper netto. Et drifts- og enhetskostnadspotensial består, men er ikke lenger forankret i et behovskorrigert merforbruk: gulvet er forsvarlighetskravet, og refusjonene faller bort hvis tilbudet til de tyngste kuttes.

2024 → 2025-utviklingen. Med reviderte 2025-tall (og «Landet uten Oslo» tilgjengelig som landssnitt for 2025) skiftet behovsbildet på ett vesentlig punkt: **pleie og omsorg har normalisert seg på netto.** I 2024 lå Lier +21 mill over PLO-behovet; i 2025 ligger kommunen –4 mill *under* — landssnittet vokste raskere enn Liers PLO-utgift, og statlige refusjoner demper netto. **Grunnskole (+21,4 mill) er dermed Liers eneste sektor klart over behovsnivå i 2025**, mens alt annet drives enda billigere enn før. Merk: PLOs *struktur* er uendret — brutto-nivået er fortsatt høyt og brutto-gapet mot Drammen til og med litt større (kap. 2). 2025 er hovedåret i denne utgaven; 2024 vises som sammenligning.

AVVIK MOT BEHOV, MILL KR/ÅR	PLO	GRUNNSK.	BARNEH.	KOM.HELSE	SOSIAL	BARNEV.	ADM.
2024 (revidert)	+21,1	+16,2	–25,0	–22,4	–21,9	–16,1	–35,7
2025 (revidert)	–4,4	+21,4	–19,4	–22,4	–33,4	–22,7	–56,6

Handlingsrommet (full begrunnelse i kapittel 6)

TILTAK	LAG	MILL KR/ÅR	FRIKSJON
1 Grunnskole: ressursnivå og spes.ped.-tildeling mot behovsnivå (Liers fremste behovsavvik, +21,4 mill)	Lag 2	5–15	middels
2 PLO: drifts- og enhetskostnadsprogram (sykefravær, vikarkjøp, smådrift) — rent driftspotensial, ikke behovsavvik	Lag 2	8–15	middels
3 Kommunal barnehagedrift: enhetskostnad (+ satseffekt mot private)	Lag 2	5–12	lav–middels
4 Skolestruktur: gjenværende småskoler	Lag 2	4–8	høy
5 Vei/samferdsel: standardgjennomgang (eneste Lag 3-felt over landsnivå)	Lag 3	3–5	lav

I1	Eiendomsskatt (anslag; kommunens eget HP-anslag ≈ 100)	Inntekt	75–100	høy
----	--	---------	--------	-----

Det viktigste tallet i rapporten er ikke et kutt-tall. Vedtatt omstilling er allerede 86,9 mill (2026). Realistisk *nytt* driftspotensial (25–50 mill) er mindre enn ett års fondstæring (2024: –57 mill mot budsjett) og langt mindre enn den ubrukte inntektsopsjonen (~100 mill). Lier har ikke primært et identifiserings-problem, men et **gjennomførings- og finansieringsvalg**: drift, struktur eller inntekt.

De tre spørsmålene kommunestyret bør stille

1. Hva av institusjonskostnaden på 35 % over Drammen er villet kvalitet — og hva er sykefravær, vikarkjøp og smådrift?
2. Tar vi Oddevall-diskusjonen selv, før elevtallsfallet og økonomien tar den for oss?
3. Skal eiendomsskatt forbli utenkelig mens fondstrenden mekanisk krysser 4 % i 2026–27 og gjelden vokser 31 % til 2029?

Sammenligningsgrunnlag: Drammen, Fredrikstad og Landet uten Oslo. Alle sektordefinisjoner kontrolltall-validert (PLO og grunnskole eksakt mot Statsforvalterens OBOA-tabell). Kapittel 7 dokumenterer metoden og hva som skiller denne analysen fra en ordinær konsulentleveranse.

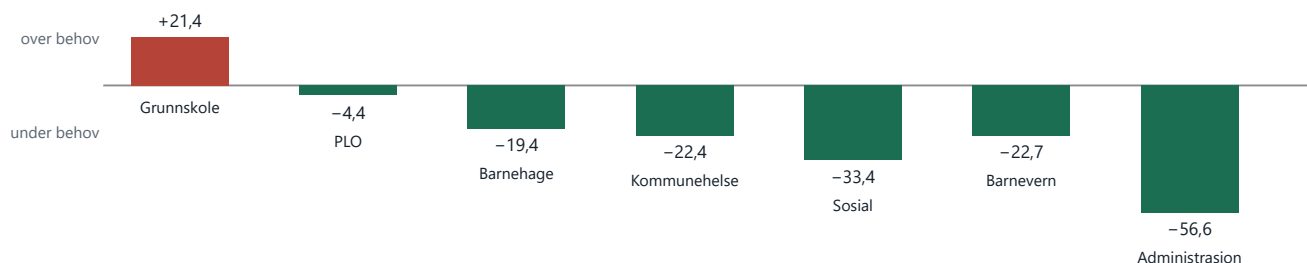
1 · Det behovskorrigerte bildet: ett dyrt unntak igjen i en billig kommune

VISER Ukorrigerede KOSTRA-tall lyver om Lier: kommunen ser «billig» ut i PLO (under landssnittet) og «dyr» ut i barnehage. Men Lier har en ung befolkning — PLO-behovsindeksen er bare 0,92, mens barnehage (1,10) og grunnskole (1,07) ligger over 1. Korrigert for utgiftsbehovet i inntektssystemet (Grønt hefte) snur bildet — og i 2025 driver Lier nesten alt under behovsnivå:

SEKTOR	AVVIK KR/INNB 2025	AVVIK MILL 2025	AVVIK MILL 2024	RETNING
Grunnskole	+744	+21,4	+16,2	eneste sektor klart over behov
Pleie og omsorg	-152	-4,4	+21,1	snudd til under behov
Barnehage	-673	-19,4	-25,0	fortsatt under
Kommunehelse	-776	-22,4	-22,4	uendret under
Sosial ¹	-1 161	-33,4	-21,9	dypere under
Barnevern	-788	-22,7	-16,1	dypere under
Administrasjon	-1 964	-56,6	-35,7	enda billigere

2025 hovedår (reviderte tall, kommune konsern); 2024 som sammenligning. Forventet = behovsindeks × landssnitt uten Oslo; negativt avvik = under behovsnivå. Folketall-nevner 2025 = 28 797. ¹ Grov korrigering (sosialhjelpsnøkkel mot bredere KOSTRA-sektor).

Behovskorrigert avvik 2025, mill kr/år

TOLKNING Liers økonomiske ubalanse (NDR svingt fra -1,4 % i 2024 til +0,2 % i 2025) skyldes **ikke** bredt overforbruk — seks av sju sektorer drives nå under behovsnivå, administrasjonen dypest (-57 mill, og fallende). Problemet er konsentrert til **grunnskole** (+21,4 mill over behov), som er Liers eneste klare unntak igjen, kombinert med en finansieringsmodell uten buffer (kapittel 4). PLO er i 2025 ikke lenger over behov på netto, men strukturen er fortsatt dyr (kap. 2). Det betyr også at «ostehøvelen» er feil verktøy — den høvler i sektorer som allerede ligger under behovsnivå, der ytterligere kutt er kapasitetsrisiko, ikke potensial.

5-årstrenden skjerper bildet. Netto PLO-utgift per innbygger vokste 34,7 % i Lier 2021–2025 mot 11,5 % i Drammen; grunnskole +31,0 % mot landets +20,6 %; barnehage +36,4 % mot landets +24,6 %. Lier hadde i 2021 god margin til landssnittet — den er brukt opp på fire år. At PLO-avviket likevel snudde til -4 mill i 2025 skyldes ikke fallende Lier-utgift, men at landssnittet (LuO) steg 5,1 % siste år mens Liers PLO-netto bare steg ~1,4 %.

2 · Pleie og omsorg: dyr per bruker, ikke flere brukere

VISER Liers PLO-brutto ligger i 2025 **6 635 kr/innb over Drammen** (32 494 mot 25 859) — et gap som har økt litt fra 6 077 i 2024, selv om PLO på behovskorrigert netto nå ligger under landssnittet.

Dekomponeringen (Bennet-metoden) på dekningsgrad × enhetskostnad er fra 2024 — den siste komplette funksjonsoppdelingen — og gir et entydig svar på hvorfor brutto-nivået er høyt:

BIDRAG TIL GAPET MOT DRAMMEN	KR/INNB	NØKKELTALL (2025*)	LIER	DRAMMEN	LUO
Dekningsgrad (Lier betjener færre)	-6 772	Brutto per institusjonsplass, kr	2 460 799	1 825 524	—
Enhetskostnad/brukertyngde	+13 275	Andel 80+ m/langtidsopph. sykehjem	5,4 %	4,5 %	—
— herav hjemmebaserte tjenester	+10 234	Brutto per hjemmetj.-mottaker, kr (2024)	679 212	375 113	—
— herav institusjon	+3 041	Andel 80+ i heldøgnsbemannet bolig (2024)	4,9 %	1,3 %	3,3 %
Øvrig (aktivisering, ø-hjelp)	-427	Hjemmetj.-brukere med høy timeinnsats (2024)	10,8 %	7,2 %	7,5 %
Brutto-gap	+6 077	Ressurskrevende-refusjon (AG9), kr/innb	4 678	2 207	—
Statlige refusjoner (demper 44 %)	-2 674				
Netto-gap	+3 403				

* 2025 (reviderte tall) der ikke annet er merket; rader merket «(2024)» er fra siste komplette tjenestedatauttrekk. Institusjonsplass: Lier ~35 % over Drammen (36 % i 2024).

TOLKNING Lier har **lavest dekning på alt som telles i hoder, men høyest kostnad per enhet i begge hovedspor**. Strukturen er villet og **uendret fra 2024**: kommunen har erstattet sykehjemsdekning med heldøgnsbemannede bofellesskap (funksjon 257 ≈ 39 % av PLO-brutto, 12 802 kr/innb i 2025), der brukerne er tunge — og staten medfinansierer via ressurskrevende-ordningen (Liers refusjoner er ~2,1× Drammens per innbygger). Merk: at PLO på behovskorrigert netto nå ligger under landssnittet (kap. 1) endrer *ikke* denne strukturen — det skyldes at landssnittet steg raskere og at refusjonene demper netto. Merk også føringsforbeholdet: grensen institusjon/bofellesskap føres ulikt mellom kommuner, så funksjonssplitten er indikativ — summen er robust.

Hva gulvet består av. Kutt rettet mot de tyngste brukerne gir liten nettoeffekt (refusjonen faller bort krone for krone over innslagspunktet) og høy rettslig risiko — Helsedirektoratet krevde alt 5,8 mill tilbakebetalt etter feilberegning 2022–2023. Driftspotensialet ligger i stedet i **driverne bak enhetskostnaden**: sykefravær 11,3 % i helse/omsorg/velferd, vikarlønn 91,7 mill og overtid 21,4 mill (mot budsjettert 3,7) for kommunen samlet, og smådriftsulemper på tre institusjoner. Det er PLO-driftsprogrammet i kapittel 6 — estimert 8–15 mill/år. Med 2025-tallene er dette et **rent drifts- og enhetskostnadspotensial** (dyr institusjonsplass 35 % over Drammen, sykefravær, vikar, smådrift), ikke lenger forankret i et behovskorrigert merforbruk.

VISER Sammenligning med naboene gir også et varsel: Drammen driver 450 mill *under* behovsnivå — med halvert sykehjemsdekning og revisordokumentert forsvarlighetsrisiko. Drammens nivå er altså ikke en realistisk fasit for Lier; men siden Lier i 2025 ikke lenger ligger over PLO-behov, er målestokken nå **enhetskostnaden per bruker** (35 % over Drammen) snarere enn et behovsavvik.

3 · Oppvekst: dyrest per elev — og best resultater

VISER Grunnskole er i 2025 Liers **fremste behovskorrigerede avvik** (+21,4 mill over behov, opp fra +16,2 i 2024) — og kommunens eneste sektor klart over behovsnivå. Lier bruker 157 792 kr per innbygger 6–15 år — 17 % over Drammen og Fredrikstad *etter* at demografien er nøytralisert i nevneren, og +36 % siden 2021. Samtidig leverer Lier best resultater av de tre (grunnskolepoeng 43,6 mot landets 42,2) med god lærernormmargin. Demografi forklarer ~70 % av avstanden til landssnittet, men under halvparten av gapet mot nabokommunene.

2024/2025-26	LIER	DRAMMEN	FREDRIKSTAD	LANDET
Netto grunnskole per innb. 6–15, kr	157 792	134 817	135 323	155 650
Grunnskolepoeng 2024-25	43,6	41,8	41,3	42,2
Elever per skole (snitt)	289	323	282	234
Minste kommunale skoler	Oddevall 53 · Egge 81	7 under 200	61–65	—
Kommunal barnehage, korr. brutto per barn	375 769	292 278	299 553	292 579

TOLKNING Tre funn med ulike karakterer:

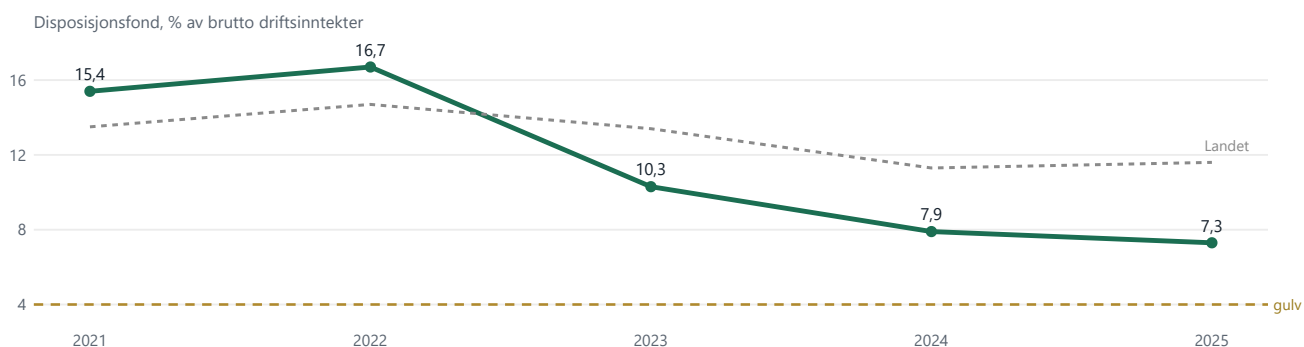
- Spesialundervisning er kostnadsdriveren** — +17 mill siden 2019, ca. 35 årsverk over sammenlignbare kommuner. Retten (oppl. § 5-1) er individuell, men organisering og tildelingsmodell er kommunens. Estimert potensial 5–15 mill/år uten å røre enkeltvedtak.
- Småskoledrift koster dokumentert mer:** Nordal (nedlagt 2025 — gjennomført, ikke reversert) hadde ramme ~193 000 kr/elev, 20–25 % over snittet. Oddevall (53 elever) ble anbefalt nedlagt av Agenda Kaupang i 2024, men skjermet av et samlet politisk miljø. Potensialet (4–8 mill/år) er reelt, friksjonen høy.
- Barnehage har en dobbel kostnadskanal:** kommunal enhetskostnad 28 % over landet smitter inn i tilskuddssatsen til private to år senere (78 % av Liers barnehageutgift går til private; satsøkningen 2024 kostet alene 9 mill). Hver krone spart i kommunal drift sparer ~0,8 kr til i tilskudd.

Elevtallet faller allerede (3 521 → 3 466 fra 2023-24 til 2025-26, -3,4 % til 2030 i framskrivingen). Uten strukturgrep stiger kostnaden per elev mekanisk — det er lærdommen fra Drammen (fredet struktur, -7,4 % elever til 2035) og Fredrikstad (to reverseringer på to år). Lier er den eneste av de tre som har vist politisk gjennomføringsevne på dette feltet.

4 · Finans: fondet tæres raskest av de tre

% AV BRUTTO DRIFTSINNEKTER	2021	2022	2023	2024	2025	REFERANSE
Netto driftsresultat	5,9	1,2	0,1	-1,4	0,2	TBU-anbefaling 1,75 (= egen handlingsregel)
Disposisjonsfond	15,4	16,7	10,3	7,9	7,3	landssnitt 11,6 · kritisk gulv 4
Netto lånegjeld	100,4	93,6	88,7	96,2	92,1	landssnitt 88,1
Netto renteeksponering	43,7	40,5	45,6	57,7	55,5	landssnitt 48,2 · +1 pp rente = 17 mill/år

Reviderte tall (KOSTRA 12143, kommuneconsern). Risikoscore 2024: 6 av 8 (lik Drammen og Fredrikstad, men med ulik sammensetning — Liers er resultat + rente).

VISER Mekanisk trendframskriving gir fond under 4 % i **2026–27** (femårstrend $-2,5$ pp/år; treårstrend $-1,5$). Kommunens egen plan sier det motsatte (fond 9,9 % i 2029) — men forutsetter at driften treffer budsjett, med NDR-bane (1,47 → 0,76 %) under handlingsregelen alle år, 98,8 % lånefinansiert investeringsplan (egenkapital 30 av 2 458 mill), gjeldsvekst +31 % til 3 750 mill i 2029, og gjeldsgrad 87 % mot egen regel på 70. I 2024 bommet driften med 57 mill (skattesvikt -119 mill); 2. tertial 2025 varsler nye 41 mill i merforbruk. ROBEK-mekanismen (kompl. § 28-1) løper via fondsuttapping: to sviktår av 2024-typen uten fond å dekke dem med er det som utløser innmelding.

TOLKNING Utbyttene (69,5 mill i 2024, budsjettet 60–63) er av kommunen selv merket som over forventet nivå med vesentlig risiko — en nedsiderisiko på 10–20 mill/år som kommer *i tillegg til* rentefølsomheten (17 mill per prosentpoeng, opp 12 pp renteeksponering siden 2022). Planen har ingen buffer for noen av delene. Det er finanskapittelet — ikke tjenestenivået — som gjør handlingsromsvalget akutt.

5 · Demografi: begge kostnadsbølger samtidig

VISER Lier er i dag den «yngste» av de tre kommunene (PLO-indeks 0,92, aldersbæreevne 14,0) — men mister særstillingen raskest. SSBs framskrivning (MMMM, publisert 12.06.2026):

	2026	2030	2035	2040	ENDRING
Innbyggere 80+	1 341	1 677	1 925	2 207	+64,6 %
Aldersbæreevne (16–66 per 80+)	14,0	11,5	10,3	9,1	–35 %
Totalbefolkning	28 797	29 875	31 086	32 288	+12,1 %
PLO-behov, mill kr/år (80+/67+-variant)	740 (2024)	+113 til +254	—	+369 til +568	
Grunnskole-gap, mill kr/år	—	–19	–24	–12	

TBU-forenklet: 2024-enhetskostnad × framskrevet målgruppe, faste kroner. Gap = brutto omstillingsoppgave; inntektssystemet kompenserer en stor del via kostnadsnøkklene. Det reelle PLO-trykket ligger mellom 67+ - og 80+-varianten.

TOLKNING PLO-gapet i 2040 tilsvarer **50–77 % av dagens PLO-budsjett** — størst relativ omstilling av de tre kommunene. Samtidig krever vekstkommune-rollen (+12 % befolkning) investeringer i skole, barnehage og infrastruktur, og skole-«gevinsten» av fallende elevtall (–12 til –24 mill) dekker bare en brøkdel av PLO-veksten. Tre konsekvenser:

- Eldrebølgen treffer en allerede dyr PLO-drift** (høyeste enhetskostnad per bruker av de tre, institusjonsplass 35 % over Drammen) — selv om PLO på behovskorrigert netto i 2025 ligger så vidt under landssnittet. Hvis dagens enhetskostnad følger med inn i volumveksten, multipliseres kostnaden — PLO-driftsprogrammet er derfor viktigst som *forberedelse*, ikke som sparepost.
- Investeringsbehovet kommer på toppen av driftsgapet** — med gjeldsgrad alt over egen handlingsregel er investeringsevnen begrenset; hver plass som kan løses i eksisterende bygningsmasse/bofellesskap er verdt mer enn driftskuttene.
- Rekrutteringsklemma er regional:** bæreevnen faller 32–39 % i hele arbeidsmarkedsregionen — lønnsglidning i knapphetsyrker gjør 2024-enhetskostnaden til et gulv, ikke et anslag.

6 · Handlingsromskartet: tre juridiske lag + inntektssiden

LAG 1 Lovpålagt oppgave og nivå — gulvet. Forsvarlighetskravet (hol. § 4-1) ved 11,3 % sykefravær og drift på kapasitetsgrensen; ressurskrevende-ordningen (kutt gir refusjonsbortfall, tilsyn pågår); lærernorm og pedagognorm (binder ved strukturgrep); barnevernets frister. Ingen tiltak under foreslås — og «ostehøvel» i sektorene som alt ligger under behovsnivå frarådes eksplisitt.

	TILTAK	MILL KR/ÅR	ENGANGS/TID	PRESEDENS	FRIKSJON
Lag 2	1 · Grunnskole: tildelingsmodell spes.ped./ressursnivå — Liers fremste behovskorrigerede avvik (+21,4 mill over behov, 2025); innenfor enkeltvedtakene; Lier leverer alt best resultater	5–15	1–2 skoleår	—	middels
Lag 2	2 · PLO drifts- og enhetskostnadsprogram — rent driftspotensial (Lier ikke lenger over PLO-behov, men dyr struktur): nærvær (Fredrikstads tre-spors satsing), redusert byråinnleie (VVI-avtalene gir priskontroll), samdrift av tre institusjoner	8–15	4–8 mill · 2–3 år	Drammens kuttpakke 116 mill (realisert)	middels
Lag 2	3 · Kommunal barnehagedrift — enhetskostnad 28 % over landet; dobbel effekt via tilskuddssats til private (2 års etterslep)	5–12	2–3 år	—	lav–middels
Lag 2	4 · Skolestruktur: gjenværende småskoler (Oddevall 53, Egge 81) — skyss-motpost 1–2 mill	4–8	1 skoleår + omstilling	Nordal: gjennomført 2025, ikke reversert	høy
Lag 3	5 · Vei/samferdsel standardgjennomgang — eneste ikke-lovpålagte felt over landsnivå (+10 mill); kultur/idrett/kirke ligger alt under	3–5	løpende	—	lav
	Realistisk driftsramme	25–50	innfasert 2–4 år; vedtatt omstilling (86,9 mill) kommer i tillegg og må først realiseres		
Inntekt	I1 · Eiendomsskatt — kommunens eget HP-anslag ≈ 100 mill (KOSTRA-gruppe 9-nivå); uavhengig anslag med Fredrikstad-regimet: 75–95 mill bolig + næring. Taksering 5–15 mill engangs	75–100	1–2 år	Fredrikstad: 3,2 %, 337 mill/år	høy
Inntekt	I2 · Utbytterisiko — ikke et grep, men en nedside på 10–20 mill/år som skjerper behovet for 1–4	(–10–20)	—	—	—

Alle beløp er indikasjoner med intervall, forankret i behovskorrigerede avvik (aldri ukorrigerede), kvalitetssikret av rødt lag (rodlag.md) og avgrenset mot Lag 1. Detaljert begrunnelse med lovhemler: kuttkart-lier.md.

Prioriteringslogikken. Tiltak 1–3 er administrative og kan startes nå (18–42 mill). Tiltak 4 er politisk og bør kobles til skolebehovsplanen, ikke til budsjettpanikk. Inntektsgrepet er det eneste som matcher størrelsen på den demografiske regningen (kapittel 5) — å avvise det er legitimt, men da bør vedtaket eksplisitt an vise hva som skal dekke gapet i stedet.

7 · Metode, kvalitetssikring og etterprøvbarehet

Analysen er bygget som en **sverm**: 15 parallelle kildeagenter (KOSTRA-regnskap, finans, tjenestedata, befolkning, Grønt hefte, årsrapporter, handlingsprogram, politiske vedtak, forvaltningsrevisjon, statlige tilsyn, Doffin, Udir/FHI, selskapsregistre, inntektsside, medier), en avstemmingsfase som krysser alle kilder, fem sektoranalytikere, et juridisk klassifisert handlingsromskart — og til slutt et **rødt lag** med mandat til å angripe alt.

Kvalitetssikringen, konkret

- **3 309 datapunkter med full proveniens** (kilde-URL, eksakt spørring, rå verdi, hentetidspunkt) i en åpen faktabase. Ingen tallpåstand uten claim.
- **Kontrolltall-validering**: PLO-, grunnskole- og finansindikatorene reprodusert *eksakt* mot Statsforvalterens OBOA-tabell før analysen startet; befolkningsanker innenfor $\pm 3\%$.
- **Avstemming**: 1 360 rå-claims kryssjekket; 5 konflikter og 8 hypoteser identifisert og *utelatt* fra alle konklusjoner (bl.a. sprikende sykefraværstall og anslag fra bildebaserte PDF-er).
- **Rødt lag**: ti angrepsspunkter (ressurskrevende-refusjoner, føringspraksis institusjon/bofellesskap, premieavvik, IKS-skjevheter, engangseffekter, foreløpige tall, lovforståelsen i kuttkartet m.fl.) — alle verdikter dokumentert i rodlag.md. Eksempel: «Fredrikstad over PLO-behov i 2025» ble nedgradert til hypotese; funksjonssplitten i PLO fikk obligatorisk føringsforbehold.
- **Reproduserbarhet**: hvert uttrekk og hver beregning ligger som skript og rådata (data/, scripts/); de reviderte 2025-tallene ble innarbeidet 15.06.2026 ved å kjøre samme uttrekk på nytt.

Hva denne analysen gjør som en ordinær konsulentleveranse ikke gjør

DIMENSJON	TYPISK DRIFTSGJENNOMGANG (F.EKS. AGENDA KAUPANG 2018/2024)	DENNE ANALYSEN
Sammenligning	KOSTRA-benchmarking mot kommunegruppe, ofte ukorrigert eller delvis korrigert	Behovskorrigert mot Grønt hefte-kriteriene (metodevalidert mot publisert samlet indeks, avvik $\leq 0,0001$), alltid med ukorrigerte tall ved siden av
Sporbarhet	Aggregerte figurer; grunnlagsdata følger normalt ikke med	Hvert tall sporbart til claim/tabell/spørring; åpen database følger leveransen
Juridisk ramme	Tiltaksliste, ofte uten eksplisitt lovgulv	Tre-lags klassifisering (lovpålagt nivå / valgfri struktur / frivillig) avstemt mot konkrete tilsyns- og revisjonsfunn
Politisk realisme	Beløp uten gjennomføringshistorikk	Presedens og friksjon per tiltak (Nordal gjennomført; Oddevall skjermet; nabokommunen 0 av 8 strukturkutt)
Motstandstest	Én forfatterlinje, ingen institusjonalisert motstemme	Adversarielt rødt lag med dokumenterte verdikter; konflikt-/hypoteseliste publisert
Inntektssiden	Som regel utenfor mandatet	Eget kapittel, tydelig skilt fra kutt (eiendomsskatt-anslag, utbytterisiko, selvkost bekreftet uten rom)

Forbehold

1. Hovedår er 2025 (reviderte KOSTRA-tall, publisert 15.06.2026, med «Landet uten Oslo» som landssnitt); 2024 vises som sammenligning. Der 2025-verdier mangler for et detaljtall (f.eks. PLO-funksjonssplitten/Bennet-dekomponeringen) er 2024-tallet beholdt og merket eksplisitt.
2. Grønt hefte-delindeks er beregnet fra kriteriene — ikke offisielt publiserte delindeks.
3. PLO-funksjonssplitten er føringssensitiv; sum PLO er robust.
4. Eiendomsskatt-anslagene mangler takstgrunnlag og er merket anslag.
5. Alle tiltaksbeløp er intervaller betinget av Lag 1-gulvene.

Kilder: SSB/KOSTRA-tabellene 12362, 12367, 12143, 12293, 12003, 14534, 12255, 12379, 12051, 07459, 14746 · Grønt hefte 2025/2026 (KDD) · Lier kommunes årsrapporter 2023–2024 og HP 2025–2028/2026–2029 (vedtatt) · Vikus/forvaltningsrevisjoner · Statsforvalteren/Helsetilsynet · Doffin · Udir · FHI · Brønnøysund. Komplette kildeliste med URL-er: [kilder.md](#) og [kilder/-mappen](#). Analyse generert 12.06.2026 · reviderte 2025-tall innarbeidet 15.06.2026.

Sluttnote: anbefalt innfasing år for år

TOLKNING Tabellen faser tiltakene fra kapittel 6 inn etter når effekten realistisk kan hentes — gitt oppsigelsesfrister, skoleårsrytme, tilskuddssats-mekanismen (2 års etterslep) og at strukturvedtak krever forsvarlig prosess. Beløp er **helårseffekt av nye kutt i hvert år**, mill kr, faste 2024-kroner. Vedtatt omstilling (86,9 mill fra 2026) ligger i bunn og kommer i tillegg — den må realiseres først, ellers spiser sviktende gjennomføring de nye tiltakene (jf. Fredrikstads 49–59 % realiseringsgrad).

TILTAK	2026 (REST)	2027	2028	2029	2030 →	FULL EFFEKT
1 · Grunnskole spes.ped./ressursnivå (Liers fremste behovsavvik +21,4 mill; ny tildelingsmodell fra skoleåret 2027/28; 5/12-effekt i 2027)	0	2–5	5–12	5–15	5–15	5–15
2 · PLO driftsprogram (rent driftspotensial, ikke behovsavvik; nærvær, vikarkjøp, samdrift — start nå; effekt bygger over 3 år)	0	2–4	5–10	7–13	8–15	8–15
3 · Barnehage enhetskostnad (kommunal drift 2027–28; satseffekt mot private fra 2029)	0	2–4	4–7	5–10	5–12	5–12
4 · Skolestruktur småskoler (vedtak i skolebehovsplan-rulleringen 2027; virkning fra skoleåret 2028/29)	0	0	2–3	4–8	4–8	4–8
5 · Vei/samferdsel standard (kan tas i HP 2027-rulleringen)	0	3–5	3–5	3–5	3–5	3–5
Sum nye driftskutt (helårseffekt)	0	9–18	19–37	24–51	25–55	≈ 25–50¹
Inntekt 11 · Eiendomsskatt (evt. vedtak des. 2026; taksering 2027; første år maks 1 % → opptrapping)	0	0	25–35	50–70	75–100	75–100

¹ Full effekt-summen (25–50) er lavere enn kolonnesummen 2030 (25–55) fordi intervallene ikke er uavhengige: tiltak 2 og 3 deler driver (sykefravær/vikarbruk), og maksimum i alle tiltak samtidig er urealistisk. Bruk 25–50 som planramme, ikke 55.

Beslutningspunktene som styrer planen

NÅR	BESLUTNING	HVORFOR DA
Høst 2026 (HP 2027–2030)	Bestille tildelingsmodell spes.ped./grunnskole (1) med måltall og ansvarlig; vedta PLO-driftsprogrammet (2); veistandard (5); ta stilling til eiendomsskatt-utredning (11)	2027-effekt krever vedtak før årsskiftet; taksering tar ~1 år
Vår 2027	Barnehage: enhetskostnadsprogram (3) før satsgrunnlaget for 2029 låses	Satseffekten har 2 års etterslep — 2027-kostnadene styrer 2029-satsen
2027 (skolebehovsplan)	Skolestruktur (4): Oddevall/Egge-spørsmålet i planprosess, ikke budsjettpanikk	Forsvarlig prosess; virkning fra 2028/29; Nordal-presedensen viser at det går
Løpende	Reviderte 2025-tall innarbeidet (15.06.2026) — bekrefter PLO-normaliseringen; følg fondet mot 4 %-gulvet kvartalsvis	Krysser fondet 4 % før 2028 → tempoet i 1–3 opp eller 11 framskyndes

Hva planen bevisst IKKE inneholder: kutt i administrasjon, kommunehelse, sosial, barnevern, kultur eller idrett (alle under behovsnivå — kutt der er kapasitetsrisiko, ikke potensial), bemanningsreduksjon i turnus under forsvarlighetsgrensen (Lag 1), og kutt rettet mot ressurskrevende brukere (refusjonen faller

bort krone for krone). Trenger kommunestyret mer enn ~50 mill/år, er det ærlige alternativet inntektsgrepet — ikke dypere høvling i sektorer som alt er billige.